CZU 343.54:343.85:340.134(498+100) **DOI: 10.5281/zenodo.8214696**

CONSIDERAȚII GENERALE PRIVIND PREVENIREA ȘI COMBATEREA VIOLENȚEI DOMESTICE. REGLEMENTĂRI INTERNAȚIONALE ȘI INTERNE

BRAȘOVEANU Florica
doctor, profesor universitar, Facultatea de Drept și Științe Administrative,
Universitatea „Ovidius” din Constanța
ORCID ID: 0000-0001-7243-3989

Domestic violence has become a widespread problem in modern societies. Preventing domestic violence involves proactive and educational measures. Education begins in the family, by encouraging constructive approaches to conflict and showing mutual respect, and by promoting a constructive approach when there are disputes. Other preventive measures include holding abusers accountable and promoting a non-violent mindset in the media.

The most effective way to prevent and combat domestic violence is through public and governmental measures. These measures include the creation of supportive and healthy services and supporting the victim's relatives to help them overcome the moment of abuse. States must also prioritize funding for domestic violence public education, research, and programming.

Professional codes of conduct must also be created and enforced to hold institutions and professionals who provide services to the victim accountable.

As such, preventing and combating domestic violence requires many proactive measures and multi-level education. Solutions should include public and government action, as well as holding abusers and courts responsible for providing victim services accountable. Education of families and society at large is essential to reduce the long-term impact of domestic violence.

Cuvinte cheie: *violența domestică, prevenire, combatere, protecție juridică.*

Considerații introductive

Violența domestică este un subiect foarte controversat, deoarece afectează milioane de persoane din întreaga lume, iar numărul victimelor este în continuă creștere. Se poate manifesta într-o varietate de forme, cum ar fi fizice, emoționale, sexuale, economice și psihologice. De aceea, prevenirea și combaterea violenței domestice sunt cheie în lupta împotriva acestui dezastru social. [1, p.250]

Atât organismele guvernamentale, cât și cele neguvernamentale dispun de mai multe strategii eficiente pentru a preveni și combate violența domestică, inclusiv educația populației și crearea unor parteneriate interinstituționale. Educația este esențială, deoarece își propune să schimbe convingerile sociale și culturale, normele și

valorile populației în vederea creșterii gradului de conștientizare a violenței domestice și a informării despre acțiunile eficiente pentru combaterea acesteia. [2, p. 44]

De asemenea, parteneriatele interinstituționale sunt criticabile în sensul că permit agențiilor guvernamentale și non-guvernamentale să participe la elaborarea, implementarea și evaluarea programelor specifice de prevenire a violenței domestice. Au fost create numeroase programe ce au în vedere atât prevenirea cât și combaterea violenței domestice, precum campaniile publice, atelierele educaționale și programele comunitare, ce au la bază o abordare holistă a prevenirii și combaterii acestui flagel. Aceste programe, împreună cu informarea populației și consolidarea parteneriatelor la nivel de instituții, pot avea un impact pozitiv asupra societății, oferind oportunități persoanelor aflate în această situație. [3, p. 36]

Ca atare, prevenirea și combaterea problemei violenței domestice necesită numeroase eforturi conștiente de la societate și necesită angajamentul tuturor factorilor implicați, guvernamentali și non-guvernamentali. Fostele victime trebuie să aibă șansa de a evolua pe calea recuperării și, prin urmare, trebuie să primească sprijinul necesar pentru a se recupera și a preveni astfel violența domestică. [4, p. 71]

Efectele preocupărilor internaționale pentru prevenirea și combaterea violenței s-au materializat în adoptarea mai multor instrumente internaționale care au stat și la baza legislației românești în domeniu.

Reglementări internaționale.

ONU a luat măsuri pentru a încuraja statele membre să previnã şi să combate violenţa domestică, printre care includ: învăţarea și sensibilizarea publică: cu ajutorul programelor sale, ONU a contribuit la educarea populației despre consecințele sociale și economice ale violenței domestice. Acest lucru include distribuirea de informații și materiale educaționale și punerea la dispoziție de formare profesională. Aceste măsuri au fost implementate în mai multe state în baza acordurilor internaționale și abordărilor locale. [5, p.105]

Sprijinirea persoanelor afectate de violența domestică: statele trebuie să acorde asistență persoanelor care se confruntă cu violența domestică prin oferirea de asistenţă medicală, juridică și psihologică, dar și sprijinirea financiară pentru a se asigura că femeile și copiii afectați de această formă de violență primesc asistența de care au nevoie. [6, p.7-8]

Responsabilizarea autorităților publice: ONU solicită statelor membre să-și asume responsabilitatea de a preveni și combate violența domestică la nivel național. Acest lucru include promovarea de politici care sprijină femeile afectate de acest tip de violență, crearea de programe și fonduri adecvate și creșterea resurselor financiare dedicate abordării acestei probleme.

Monitorizarea și analiza: ONU trebuie să monitorizeze și să evalueze îndeaproape aceste măsuri și să ofere sprijin și îndrumare statelor membre. Acest lucru se realizează prin raportarea lor în cadrul organismelor internaționale, reglementărilor naționale și mecanismelor de supraveghere. [7, p.225-226]

Principala forma de violență este violența fizică, deoarece provoacă pagube directe celui care o suferă. Violența fizică poate fi însoțită de amenințări, inclusiv amenințări verbale, agresiuni și chiar omoruri. Violența verbală se referă la leziunile emoționale și psiho-sociale. Agresiunile verbale pot include insulte, provocări etc. Violența sexuală este una dintre cele mai grave forme de violență și poate include orice act care provoacă suferință sexuală fizică sau psihologică victimei. Alte tipuri de violență cum ar fi abuzul fizic, abuzul psihologic, abuzul verbal, înşelătoria și abuzul economic. [8, p.9]

Violența are consecințe adverse pe termen lung pentru victime, datorită stresului emoțional și fizic pe care îl provoacă. Acestea pot include depresie, izolare, probleme de încredere, anxietate și sentimente de disconfort în comunicare sau în interacțiunea cu alți oameni. Aceste sentimente pot afecta sănătatea fizică, puterea fizică și psihică și pot contribui la o scădere a performanței la locul de muncă sau la școală. Totuși, consecințele negative nu se limitează doar la victime, ci pot afecta și pe cei care au comis actele. Pot apărea sentimente de vinovăție și lipsă de acceptare și pot contribui la declinul stării de sănătate fizică și mentală.

Violența nu poate fi redusă la zero, dar există mai multe strategii preferate pentru a se îmbunătăți producția și securitatea socială și pentru a reduce incidentele de violență și agresivitate. Acestea includ dezvoltarea de programe de educație pentru tineri pe tema adecvată a comportamentului, educarea profesiilor sociale pentru a înțelege mai bine factorii care susțin actele violente, și promovarea interacțiunii sociale pozitive și de calitate. De asemenea, pot crea programe de prevenire a violenței și a abuzului, care să prevină și să intervină în situații de violență și abuz înainte ca acestea să se intensifice. [9, p.97]

Convenția pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale consacră, între altele, dreptul la viață, la libertate și siguranță, la respectarea vieții private și de familie ori interzicerea discriminării, ca drepturi fundamentale ale omului, susceptibile de a fi încălcate prin exercitarea actelor de violență. Această Convenție interzice tortura, pedeapsa sau tratamentele cruel, inumane sau degradante, orice formă de discriminare și captivitatea arbitrare. Prin intermediul Convenției, statele se obligă să asigure respectarea și protecția drepturilor omului și a libertăților fundamentale. Acestea sunt garantate prin asigurarea condițiilor necesare pentru ca persoanele să poată exercita aceste drepturi și să beneficieze de acestea.

Mai mult, statele trebuie să ia măsuri adecvate pentru a asigura protecția și securitatea persoanelor și pentru a preveni abuzurile împotriva drepturilor fundamentale și libertăților persoanei. [10, p.106]

Adunarea Generală a Națiunilor Unite a fixat ziua de 25 octombrie ca Ziua Internațională pentru Eliminarea Violenței asupra Femeilor (Rezoluția Adunării Generale a ONU 54/134). Cu această ocazie au loc în toate statele manifestații și acte de condamnare a tuturor formelor de violență îndreptate asupra femeilor. Astfel, Adunarea Generală a O.N.U recomandă statelor, agențiile O.N.U., organizațiile internaționale guvernamentale și neguvernamentale să se implice în desfășurarea unor evenimente cu acest prilej pentru a atrage atenția asupra problemei violenței împotriva femeilor. [11, p.2]

Rolul Zilei Internaționale pentru Eliminarea Violenței asupra Femeilor este descurajarea și condamnarea tuturor formelor de violență împotriva femeilor, în scopul promovării și susținerii dispozițiilor și activităților bazate pe drepturi care aduc laolaltă toți sprijinitorii și cetățenii indiferent de sex, vârstă sau etnie, pentru a elimina violența bazată pe gen. Acest eveniment oferă, de asemenea, o oportunitate pentru a genera conștientizarea și a se angaja în activități de sensibilizare și educare cu privire la diferite forme de violență și discriminare, precum și de a stimula acțiuni colective ce au în vedere contribuția la eradicarea acestor comportamente nedemne și inacceptabile. [12, p.11]

Ziua Internațională pentru Eliminarea Violenței asupra Femeilor este un eveniment important și necesar pentru a ne aminti tuturor că, în ciuda anilor de progrese, violența împotriva femeilor este încă o problemă serioasă și există încă femei care suferă din cauza acesteia. Aceasta este o zi esențială dedicată sensibilizării și a angajării tuturor în vederea unui schimb semnificativ în lumea în care trăim și în relațiile pe care le construim cu ceilalți. În plus, acest eveniment are scopul de a aduce în atenția opiniei publice problemele specifice violenței împotriva femeilor și de a le cuantifica. De aceea, este important să promovăm o cultură a respectului și a libertății și să luptăm pentru progrese în domeniul respectării și încurajării drepturilor omului, incluzând drepturile femeilor de pretutindeni. [13, p.74]

România a aderat la două instrumente juridice internaționale, respectiv Convenția ONU privind eliminarea tuturor formelor de discriminare împotriva femeilor (CEDAW-1982) și Convenția Consiliului Europei privind prevenirea și combaterea violenței domestice (Convenția de la Istanbul 2016). [14, p.130, 131]

Convenția pentru prevenirea și combaterea violenței împotriva femeilor și a violenței domestice a fost adoptată de Consiliului Europei la 7 aprilie 2011 la Istanbul

(Convenția de la Istanbul), fiind deschisă pentru semnare la 11 mai 2011 și intrată în vigoare la 1 august 2014. [15, p.102, 103]

Obiectivele Convenției sunt „de a proteja femeile împotriva tuturor formelor de violență şi de a preveni, de a urmări în justiţie şi de a elimina violenţa împotriva femeilor şi violenţa domestică; de a contribui la eliminarea tuturor formelor de discriminare împotriva femeilor şi de a promova egalitatea substanţială între femei şi bărbaţi, inclusiv prin împuternicirea femeilor; de a proiecta un cadru cuprinzător, politici şi măsuri pentru protecţia şi asistenţa tuturor victimelor violenţei împotriva femeilor şi a violenţei domestice; de a promova cooperarea internaţională în vederea eliminării violenţei împotriva femeilor şi violenţa domestică și de a furniza sprijin şi asistenţă organizaţiilor şi agenţiilor guvernamentale de aplicare a legii pentru a coopera în mod eficient în vederea adoptării unei abordări integrate pentru eliminarea violenţei împotriva femeilor şi a violenţei domestice”. [16, p.2]

Convenția prevede o gamă largă de măsuri, de la colectarea datelor și sensibilizare la măsuri juridice privind incriminarea a diferite forme de violență împotriva femeilor (...)”, respectiv „Semnarea convenției în numele Uniunii va contribui la realizarea egalității între femei și bărbați în toate domeniile, ceea ce constituie un obiectiv fundamental și o valoare fundamentală a Uniunii care trebuie respectate în toate activitățile sale în conformitate cu articolele 2 și 3 din Tratatul privind Uniunea Europeană (TUE), cu articolul 8 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene (TFUE) și cu articolul 23 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene. Violența împotriva femeilor este o încălcare a drepturilor omului și o formă extremă de discriminare, înrădăcinată în inegalitățile dintre femei și bărbați, care contribuie la menținerea și amplificarea acestor inegalități”.

1. Mecanismul instituit

Acest instrument juridic obligatoriu prevede măsuri pentru prevenirea și combaterea acestei forme de violență, precum și drepturi și responsabilități clare și specifice pentru părțile contractante. Convenția vizualizează violența împotriva femeilor ca un inaccesibil abuz social și, ca atare, impune măsuri specifice pentru prevenirea acesteia, o supraveghere și combatere crescânde. De asemenea, se acordă o amplă protecție persoanelor și grupurilor vulnerabile și se garantează o serie de drepturi ale victimei, asigurând medierea în cele mai multe cazuri. Convenția oferă și un sistem de monitorizare eficient prin monitorizarea țărilor participante pentru a verifica implementarea prevederilor sale. În prezent, au aderat la Convenție 44 de state și 26 de organizații.

Convenția definește „violența împotriva femeilor” *drept o încălcare a drepturilor omului și o formă de discriminare împotriva femeilor și va însemna toate*

acțiunile de violență de gen care rezultă în, sau care sunt probabile a rezulta în, vătămarea sau suferința fizică, sexuală, psihologică sau economică cauzată femeilor, inclusiv amenințările cu asemenea acțiuni, coerciția sau deprivarea arbitrară de libertate, indiferent dacă survine în public sau în viața privată. "Conduita ilicită constă într-o acţiune sau inacţiune contrară prevederilor normelor juridice, săvârşite de o persoană care are capacitatea de a răspunde pentru faptele sale. În principiu încălcarea prevederilor normelor juridice atrage răspunderea juridică a persoanei vinovate". [17, p. 60]

Scopul recunoscut al Convenției de la Istanbul este acela de a asigura recunoașterea și protejarea drepturilor femeilor și copiilor naționali și internaționali față de violența de gen. Aceasta se adresează atât prevenirii cât și soluționării raporturilor care se nasc din violența de gen și orice forme de discriminare. [18, p.199]

Convenția precizează, de asemenea, că statele semnatare trebuie să asigure drepturi de bază pentru acești oameni și să ofere mecanisme de protecție și remedii adecvate la nivel național și internațional.

În concluzie, Convenția de la Istanbul oferă în prezent statelor semnatare un cadru internațional pentru prevenirea și combaterea violenței de gen și a violenței domestice și poate servi drept un forum de dezbatere și schimb de informații în această privință.

2. Cadrul normativ intern

Cadrul legislativ intern care reglementează acest tip de violență este dat de Legea nr. 217/2003 privind prevenirea și combaterea violenței în familie. Această lege stabileste dreptul la protecție a victimei, aplicarea sancțiunilor prevăzute de lege pentru agresor și sancțiuni în cazul nerespectării de către victime a obligațiilor pe care le are în vederea respectării interzicerii violenței. De asemenea, legea instituie servicii specializate destinate victimelor violenței domestice și practicilor care încalcă drepturile fundamentale ale omului și pe care autoritățile le pot furniza victimelor. În cazul infracțiunilor de violența domestică, aceasta lege prevede pedepse mai severe și o prezumţie de violenţă persistă în privinţa acuzatului. [19, p.24]

Modificări semnificative au fost aduse prin Legea nr. 174/2018 care a operat modificarea conceptuală constând în înlocuirea, în titlul actului normativ, a expresiei „legea pentru prevenirea și combaterea violenței în familie” cu „legea pentru prevenirea și combaterea violenței domestice”.

România a adoptat Strategia națională și Planul național de acțiune privind implementarea Rezoluției 1.325 (2000) a Consiliului de Securitate al Organizației Națiunilor Unite – Femeile, pacea și securitatea pentru perioada 2020 — 2023. Acesta

are drept scop reducerea discriminării de gen și promovarea egalității de gen în vederea consolidării securității naționale, regionale și internaționale, precum și participarea femeilor în procesele de luare a deciziilor și de negociere din acest domeniu. [19, p.26]

Planul oferă o abordare integrală orientată spre rezultate, întemeiată pe următoarele direcții de acțiune:

1. Promovarea și garantarea drepturilor omului femeii și a drepturilor femeilor în raport cu viața publică și politică.
2. Promovarea representării femeilor la toate nivelurile în procesele de luare a deciziilor și negociere.
3. Creșterea efectivului și competențelor femeilor în domeniul securității naționale și al apărării.
4. Încurajarea activismului femeilor în prevenirea și rezolvarea conflictelor.
5. Acordarea de asistență materială și socială femeilor și copiilor aflați în situație de risc.
6. Abordarea problemelor de gen în politica și planificarea instituțională.
7. Prevenirea și combaterea violenței sexuale și a genocidului în acele zone afectate de conflict intern sau regional.
8. Identificarea și eliminarea barierelor care împiedică participarea femeilor în procesele de luare a deciziilor, în planificare și dezvoltare, precum și în domeniul securității.
9. Crearea unei forțe productive a femeii prin oferirea oportunităților de formare profesională și acordarea de asistență pentru dezvoltarea antreprenorială.

4. Concluzii

Este binevenită adoptarea unor instrumente juridice internaționale, regionale europene, dar și naționale pentru prevenirea și combaterea fenomenului violenței domestice.

Revine autorităților statelor membre sarcina de a da efectivitate acestor instrumente și normelor juridice naționale adoptate pentru punerea în aplicare, în scopul descurajării manifestărilor de violență domestică sub toate aspectele sale.

Se impune o perfecționare a sistemului de protecție a victimelor violenței domestice, mai ales sub aspectul informării populației și al asigurării mijloacelor necesare desfășurării activității de protecție a persoanelor, care au fost victimele unui abuz domestic.

Concluzia principală se referă la necesitatea de a dezvolta și aplica mecanisme adecvate pentru a preveni și combate violența domestică.

În acest sens, instituțiile naționale și internaționale implicate în reglementarea comportamentului uman trebuie să îmbunătățească mecanismele legale de gestionare a violenței și să încurajeze comunitatea internațională să colaboreze în vederea prevenirii și combaterii acestei forme de violență.

De asemenea, este important să se consilieze și să se asigure sprijinul necesar pentru victimele violenței domestice și să se lupte împotriva stereotipurilor culturale și sociale care perpetuează convingerea că această formă de violență este acceptabilă. Campanii de conștientizare și educație sunt utile pentru promovarea toleranței și a respectului reciproc și pentru încurajarea adoptării valorilor fundamentale ale egalității și demnității umane.

Reglementările internaționale și interne privind prevenirea și combaterea violenței domestice au jucat un rol important în creșterea conștientizării problemelor legate de comportamentul abuziv și au oferit un cadru legal și instituțional pentru abordarea acestora. Astfel, în anul 1979, 52 de state semnatare ale Pactului Internațional cu privire la Drepturile Economice, Sociale și Culturale au adoptat Pactul, a cărui primă parte, art. 10, include “Dreptul la Protecția Familială și Protecția Socială”. Acest articol a stat la baza unor politici și abordări sectoriale și regionale prin care țările implicate pot împiedica și combate violența domestică.

Pe plan intern, există numeroase legi și măsuri de prevenire a violenței domestice în toate țările, de la cercetarea și monitorizarea activităților criminalității domestice, la terapia pentru vinovați și asistența victimelor și familiilor.

În general, se poate concluziona că aceste reglementări internaționale și interne, prin care au fost instituite politici de abordare, servicii și politici educaționale din partea guvernelor și organizațiilor neguvernamentale, au contribuit semnificativ la reducerea violenței domestice și identificarea și abordarea problemelor sistemice care stau la baza acesteia. Aceste măsuri au avut în vedere și cercetarea și monitorizarea problemelor violenței domestice, precum și asistența necesară victimelor și familiilor lor pentru a preveni și a răspunde cazului mai bine.

Reglementările internaționale și interne privind prevenirea și combaterea violenței domestice au tendința să fie general acceptate, însă implementarea acestora rămâne problematică.

Reglementările internaționale și cele interne prezintă numeroase trei direcții comune. Primul este un cadru juridic unitar prin care se asigură protecția victimei de la capacitatea sa de a primi o sentință adecvată. Al doilea obiectiv este asigurarea protecției victimei prin punerea în aplicare a prevederilor legale, prin aducerea la justiție a agresorului și prin crearea unor mijloace adecvate de reparație, indiferent de statutul său legal. Al treilea obiectiv este prevenirea ulterioară a violenței domestice

prin măsuri preventive.

În concluzie, reglementările internaționale și interne privind prevenirea și combaterea violenței domestice sunt necesare pentru protejarea victimei, pedepsirea agresorului și prevenirea în viitor a oricăror incidente de acest gen. Aceste reglementări trebuie, totuși, să fie implementate adecvat pentru a asigura protecția și respectarea victimelor în toate statele.

Referințe:

1. SULIMA, S. The Impact of the ECHR Case-Law on the Domestic Violence Regulations. În: Analele Stiintifice Ale Universitatii Alexandru Ioan Cuza Din Iasi Stiinte Juridice 66 (2020), p.250-269.
2. STOICAN, G. Domestic Violence or Family Violence? The Need for a Unitary Regulation of the Main Institutions in the Field of Domestic Violence. Drepturile Omului / Human Rights 2020 (2020).
3. PREDA, C. O premieră pentru ONG-urile de femei din România. În: Revista de studii feministe, no. 09 (2000), p.35–41.
4. MITITELU, C. The Human Rights and the Social Protection of Vulnerable Individuals. În: Journal of Danubius Studies and Research, vol. II, nr. 1, 2012, p. 70-77.
5. POPA, J.-C. Incrimination of Domestic Violence Crimes in International Jurisdictions. În: Revista Universul Juridic 2016 (2016).
6. CIUREA, G. S. European Law Instruments on Domestic Violence. EU Laws and Case-Law. În: Revista Themis 2020 (2020).
7. VLADILA, L. M. European and International Marks on the Family Violence. În: Jurnalul de Studii Juridice 7 (2012).
8. BULGARU, A, BERNA M.-B. The Istanbul Convention: European Context and National Analysis. Drepturile Omului / Human Rights 2019 (2019).
9. NIȚĂ A.-J. Bullying in Schools - A Core Issue to be Fomented by A Defective Legislative Context. În: Analysis of Central Public Administration Institutions in Voivodeship of Transylvania, USA Scientia moralias, februarie 2022 , pp.96-102 ISSN 2472-5331 (tipărit), ISSN 2472-5358 (Online), DOI: 10.5281/zenodo.6414849
10. POPA, J.-C. Incriminarea violenţei în familie în legislaţii internaţionale. În: Universul Juridic, no. 11 (2016).
11. CEEOL - Article Detail. Accessed 14 January 2023. [Accesat: 10.12.2022] Disponibil: https://www.ceeol.com/search/article-detail?id=999595.
12. Ltd, ICB-InterConsult Bulgaria. Convenția de la Istanbul: contextualizare europeană și analiză națională. Drepturile omului, no. 2 (2019), p.9–23.
13. MARINICA, C. E. 10 Years since the Opening for the Signing of the Istanbul Convention. Pandectele Romane 2021 (2021).

14. MITITELU, C. *The Right to Life. From the Prevention of Torture and Inhuman Punishment to the Abolition of the Death* Penalty. În: “Ovidius” University Annals, Economic Sciences Series Volume XIII, Issue 2, 2013, p. 128-133.
15. NIȚĂ, A.- J. Bullying, provocări legislative. Abordare juridică și judiciară. În: Revista ”Universul Juridic” nr.8/2021”, pp.101-108. ISSN 2393-3445 (Online) indexare BDI: HeinOnline și EBSCO
16. NIȚĂ, A.- J., Implementarea Convenției de la Istanbul în România – valoarea adăugată și aspectele problematice ale reglementărilor Convenției” în Revista ”Universul Juridic nr.12/2022; ISSN 2393-3445 (Online) indexare BDI: HeinOnline și EBSCO. [Accesat: 10.12.2022] Disponibil: https://www.universuljuridic.ro/ conventia-de-la-istanbul-valoarea-adaugata-versus-aspectele-problematice-ale-reglementarii
17. TRANDAFIRESCU, B. C. Teoria generală a dreptului. Caiet de seminar. Constanta: Muntenia, 2010.
18. JURCĂ C., CAZĂNEL M., CALAFUS, CIOCOIU G. Curs de drept civil. Constanta: Muntenia, 2003.
19. CAZĂNEL, M. The Structure, Characters and Effects of Legal Rights Potestative. În: Ovidius University Annals, Series Economic Sciences. 2015, Vol. 15 Issue 2.